

เมืองพัทลุงบ้านศาลาโต๊ะวัค

เมืองพัทลุงบ้านศาลาโต๊ะวัค (ชัยวุฒิ, 2524) ตั้งอยู่ ม.8 ต.ลำปำ อ.เมือง จ.พัทลุง

เส้นทางคมนาคม จากศาลากลางจังหวัดพัทลุงไปตามถนนสายราเมศวร์ – อภัยบริรักษ์ (พัทลุง - ลำปำ) ไปทางทิศตะวันออกประมาณ 7 กม. จากนั้นมีทางแยกไปทิศใต้อีกประมาณ 2 กม. แล้วเดินเข้าไปอีกประมาณ 300 ม.

ลักษณะทางกายภาพ เป็นเนินดินอยู่ทางทิศตะวันออกหรือฝั่งขวาของคลองห้วยวัง บริเวณกลางเนินชาวบ้านเรียกว่า “โคกพุทธาน” บริเวณพื้นที่รอบๆ เนิน ชาวบ้านเรียกว่า “โคกพุทธานอก” ด้านริมคลองห้วยวังมีเนินสูง เดิมเป็นที่ตั้งของศาลาไม้ เรียกว่า “ศาลาโต๊ะวัค” ซึ่งนายโต๊ะวัคเป็นผู้สร้าง ด้านทิศเหนือของเนินศาลาโต๊ะวัค มีลำน้ำแยกจากคลองห้วยวัง ตรงไปทางทิศตะวันออก จนจดทะเลสาบที่ลำปำ ก่อนถึงทะเลสาบมีลำน้ำแยกไปทางทิศเหนือ ผ่านวัดป่าขอมซึ่งเป็นวัดสมัยอยุธยาแล้วไปออกคลองลำปำที่ท่าเรือ เข้าใจว่าคูเมืองทางทิศเหนือเป็นคูที่ขุดขึ้นเพื่อป้อมแนวคูเมือง

สภาพปัจจุบันเมืองพัทลุงที่ศาลาโต๊ะวัค ซึ่งเดิมเป็นที่ตั้งของศาลาไม้ เรียกว่า ศาลาโต๊ะ

ด้านทิศเหนือของเนินศาลาโต๊ะวั๊ก มีลำน้ำแยกจากคลองหัววัง

ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ

ภายหลังจากที่พระยาแก้วโกรพพิชัย (ขุนคางเหล็ก) ถึงแก่อนิจกรรม รัชกาลที่ 1 ทรงโปรดเกล้าให้พระยาศรีไกรลาส (ชาวกรุงเทพฯ) มาเป็นเจ้าเมืองพัทลุงคนต่อมา พระยาศรีไกรลาส ได้ย้ายที่ทำการเมืองจากบ้านลำปำ ตำบลโคกลุงไปอยู่ที่บ้านลำปำ ตำบลศาลาโต๊ะวั๊ก เมืองนี้อยู่ได้เพียง 2 ปีเท่านั้น เพราะเมื่อมีการเปลี่ยนตัวเจ้าเมืองคนใหม่ ได้ย้ายที่ทำการไปอยู่สถานที่อื่น

หลักฐานทางประวัติศาสตร์/โบราณคดี

ขุดพบเศษถ้วยชามจีนสมัยราชวงศ์หมิงและเครื่องสังคโลกจำนวนมากบริเวณวัดป่าขอม ซึ่งเป็นวัดสมัยอยุธยา และบริเวณคูน้ำหน้าวัด

เมืองสงขลาฝั่งเขาแดง

เมืองสงขลาฝั่งเขาแดง ตั้งอยู่บริเวณบริเวณหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 7 ต.หัวเขาแดง อ.สิงหนคร จ.สงขลา

ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ

ชุมชนเมืองสงขลา หัวเขาแดง หรือ สิงขร (สิง-ชะ-ระ) หรือชิงกอรา ปรากฏชื่อครั้งแรกในสมัย สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง พ.ศ.1893 - 1912) โดยเหตุที่ตั้งเป็นเมืองท่าชายทะเล เพราะมีช่องเดินเรือไปยังชุมชนอื่นๆ ที่อยู่รายรอบทะเลสาบลิเกเข้าไปได้สะดวก จึงเป็นปัจจัยให้ชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็วด้วยนักการค้าชาวต่างชาติ ตั้งแต่ใกล้สุดอย่าง ชาว มลายู ไปจนถึงไกลสุดอย่าง โปรตุเกส ฝรั่งเศส และฮอลันดา ตั้งแต่จากตะวันตกสุดอย่างอังกฤษ กระทั่งถึงตะวันออกไกลอย่างญี่ปุ่น ทำให้ชุมชนสงขลาหัวเขาแดงกลายเป็น เมืองสงขลาที่มีข้าหลวงเชื้อสายอาหรับนามดาโต๊ะโมกอลต์ คอยดูแลต่างพระเนตรพระกรรณพระเจ้ากรุงสยามในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม (พ.ศ.2153 – 2173) กระทั่งประกาศเป็นอิสระในปี พ.ศ.2158 โดยบุตรชายของ ดาโต๊ะโมกอลต์ นาม สุลต่าน สุลัยมาน ชาร์ ตั้งตนเป็น พระเจ้าสงขลา ที่ 1 (พ.ศ.2185 – 2211) เมืองสงขลาฝั่งหัวเขาแดง เป็นอิสระมาถึงเพียง พระเจ้าสงขลาที่ 2 นาม สุลต่าน มุสตาฟาร์ (พ.ศ.2211 – 2223) บุตรชายของสุลต่าน สุลัยมาน ชาร์ เท่านั้น ก็ถึงกาลอวสานด้วยกองทัพกรุงศรีอยุธยาในสมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อ พ.ศ. 2223 เมืองสงขลาหัวเขาแดงเป็นเอกราชอยู่นานถึง 38 ปี

หลักฐานทางประวัติศาสตร์/โบราณสถานและแหล่งโบราณคดี

เมืองสงขลาฝั่งเขาแดง เป็นที่ตั้งโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีหลายแห่ง คือ หลุมฝังศพสุลต่าน สุลัยมาน สุสานวิลันดา ป้อมเมือง คูเมือง กำแพงเมือง เจดีย์สองพี่น้อง เจดีย์เขาน้อย

เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน

ภายหลังการสิ้นสุดของเมืองสงขลาหัวเขาแดง จนทั่วถึงแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พ.ศ. 2275 - 2301) จึงปรากฏชุมชนเมืองสงขลาขึ้นใหม่ที่บริเวณท่าแหลมสน ซึ่งตั้งอยู่คนละด้านกับหัวเขาแดงโดยไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นเจ้าของ ในขั้นแรกอยู่ในความดูแลของเมืองนครศรีธรรมราช ก่อนที่จะเปลี่ยนไปขึ้นกับกรุงศรีอยุธยา จนกระทั่งหลังเสียกรุงใน พ.ศ. 2310 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี (พ.ศ. 2310 - 2325) ทรงยึดเมืองสงขลาได้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ชาวเมืองสงขลาคนหนึ่งเป็นเจ้าของ แต่เพราะเจ้าเมืองสงขลาคนนี้หย่อนสมรรถภาพจึงโปรดเกล้าฯ ให้คนจีนชาวเมืองเจียงจิ๋ว นายอากรรังนกเกาะสีเกาะห้า ชื่อ เขี้ยว แซ่เฮา ผู้มีความดีความชอบเป็นหลวงอินทรีศรีสมบัติ เจ้าเมืองสงขลา เมืองสงขลาจึงได้รับการยกฐานะเป็นเมืองเอกขึ้นตรงต่อกรุงธนบุรี

หลวงอินทรีศรีสมบัติ (เขี้ยว แซ่เฮา) เป็นต้นตระกูล ณ สงขลา สืบทายาทมาจนถึงเจ้าเมืองสงขลาคนที่ 3 นามพระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ย้ายเมืองสงขลาจากท่าแหลมสนมาตั้งที่บ้านบ่อทราย คือที่เป็นเมืองสงขลาปัจจุบันเมื่อ พ.ศ. 2385 โดยครั้งแรกมาตั้งหลักเมืองอยู่ที่ถนนนางงามเมืองสงขลา จึงขยายตัวตามลำดับจนมาเป็นจังหวัดสงขลาในปัจจุบันนี้ (สำนักงานศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสงขลา, 2545)

เมืองสงขลาท่าแหลมสน ตั้งอยู่ที่พิกัด 07-12-07 เหนือ ลองจิจูด 100-33-55 ตะวันออก ถึงละติจูด 07-12-07 เหนือ ลองจิจูด 100-35-06 ตะวันออก และ ละติจูด 07-11-11 เหนือ ลองจิจูด 100-33-55 ตะวันออก ถึงละติจูด 07-11-11 เหนือ ลองจิจูด 100-35-06 ตะวันออก คือ บริเวณที่เป็น หมู่ที่ 2-3-4 และหมู่ที่ 6 ต.หัวเขา อ.สิงหนคร

หลักฐานทางประวัติศาสตร์/โบราณสถานและแหล่งโบราณคดี

เมืองสงขลาท่าแหลมสน เป็นที่ตั้งโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีหลายแห่ง คือ สุสานเจ็วลาเซน ชุมประตูป่อเก้ง วัดสุวรรณคีรี วัดบ่อทรัพย์ วัดศิริวรรณवास (วัดร้าง) วัดภูผาเบิก สุสานตระกูล ณ สงขลา และศาลาหลบเสือ โบราณสถานและแหล่งโบราณคดีดังกล่าวนี้ นับถึง พ.ศ. 2545 ได้รับการขุดแต่งและบูรณะจากหน่วยศิลปากรที่ 9 สงขลา แล้วทั้งสิ้น เช่นกัน

เมืองสทิงพระ

ตั้งอยู่ใน อ.สทิงพระ จ.สงขลา มีศูนย์กลางการปกครองในอดีตอยู่บริเวณวัดจะตึงพระ

เจดีย์และสภาพทั่วไปของวัดจะตึงพระ

ภาพฝาผนังและพระพุทธรูปในวัดจะตึงพระ

วัดเกษตรนิคม

ตั้งอยู่เลขที่ 25 ถนนคลองหมวย - กงหรา ม.1 บ.คลองหมวย ต.ลำสินธุ์ กิ่ง อ.ศรีนครินทร์ จ.พัทลุง สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่มริมคลองหมวย วัดเกษตรนิคมสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2218 วัดเกษตรนิคมเดิมมีชื่อว่า “วัดหมวย” เพราะตั้งอยู่ริมคลองหมวย ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดเกษตรนิคม” เมื่อ พ.ศ. 2483 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา นับตั้งแต่ พ.ศ. 2415 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 5 ม. ยาว 15 ม. ภายในวัดมีศาสนวัตถุ ได้แก่ อุโบสถขนาด กว้าง 5 ม. ยาว 14 ม. สร้าง พ.ศ. 2415 โครงสร้างเป็นเสาไม้ตะเคียน และ ศาลาการเปรียญขนาด กว้าง 12 ม. ยาว 17 ม. สร้าง พ.ศ. 2499 โครงสร้างพื้นคอนกรีตผนังไม้กระดาน

วัดเกษตรนิคมได้เปิดสอนพระปริยัติธรรมตั้งแต่ พ.ศ. 2525 เปิดโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เมื่อ พ.ศ. 2516 ให้ทางราชการจัดสร้างอาคารเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น ประกอบด้วยอาคารเรียน 4 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง บ้านพักครู 2 หลัง และให้สถานที่ตั้งสภาตำบล ประกอบด้วยอาคาร 1 หลัง

วัดเกาะถ้ำ

ตั้งอยู่ในพื้นที่ ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา อยู่ห่างจากสามแยกสำโรง ตามเส้นทางสายสงขลา - นาทวี ประมาณ 2 กม. เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่ง มีวัตถุโบราณและโบราณสถานที่สำคัญภายในวัด ได้แก่ พระเจดีย์ สร้างบนหิน พระพุทธรูปไสยาสน์ที่สร้างภายในถ้ำ พระพุทธรูปบาทจำลองอยู่บนยอดเขา ดึกขาว และปิ่นโบราณ ติดกับวัดเกาะถ้ำมีวัดแม่ชีที่เงียบสงบ สถานที่ร่มรื่น เหมาะสำหรับการทำสมาธิและวิปัสสนา

สภาพทั่วไปของวัดเกาะถ้ำ

วัดเขาจ้งโหลน

วัดเขาอ้อหรือวัดจ้งโหลน ตั้งอยู่ที่ บ้านจ้งโหลน ต.คูหาใต้ อ.รัตภูมิ จ.สงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดตั้งอยู่เชิงเขาภูเขาจ้งโหลน พื้นที่ที่ตั่งวัดเป็นเนินสูง ประกอบด้วยอาคารเสนาสนะต่างๆ เช่น อุโบสถ กว้าง 8 ม. ยาว 15 ม. สร้าง พ.ศ. 2484 โครงสร้างเป็นคอนกรีตและไม้ ศาลาการเปรียญ กว้าง 10 ม. ยาว 30 ม. สร้าง พ.ศ. 2480 โครงสร้างเป็นคอนกรีต ภูมิสงฆ์ จำนวน 3 หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ สำหรับปฐมนิยวัดภูมิ พระประธานในอุโบสถ พระเพลากว้าง 4 ศอก พระประธานในศาลาการเปรียญ พระเพลากว้าง 2 ศอก พระพุทธรูปบนเขาคังใหญ่ พระเพลากว้าง 2 ศอก ประชาชนเรียกว่า “พ่อท่านสมเด็จเจ้าที่เฝ้าฯ” เจดีย์หน้าอุโบสถสูง 15 ม.

วัดจ้งโหลน สร้างตั้งแต่ พ.ศ. 2100 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2482 ทางวัดมีการเปิดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมตั้งแต่ พ.ศ. 2482 ซึ่งปัจจุบันนี้มีนักธรรมกว่า 10 รูป กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อ วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478

วัดเขาจ้งโหลน และรอยพระพุทธบาทวัดเขาจ้งโหลน

วัดเขาแดงตก

ตั้งอยู่ในพื้นที่ อ.เมือง จ.พัทลุง บริเวณเชิงเขาด้านทิศตะวันตกของเขาแดง

วัดเขาแดงตะวันตก

วัดเขาแดงตะวันออก

ตั้งอยู่ในพื้นที่ อ.เมือง จ.พัทลุง ตั้งอยู่บริเวณเดียวกับวัดเขาแดงตกแต่อยู่คนละด้านของเขาแดง วัดเขาแดงตะวันออกอยู่บริเวณเชิงเขาด้านทิศตะวันออกของเขาแดง ภายในวัดได้ประดิษฐานเจดีย์บนภูเขาซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “เจดีย์เขาแดงตะวันออก”

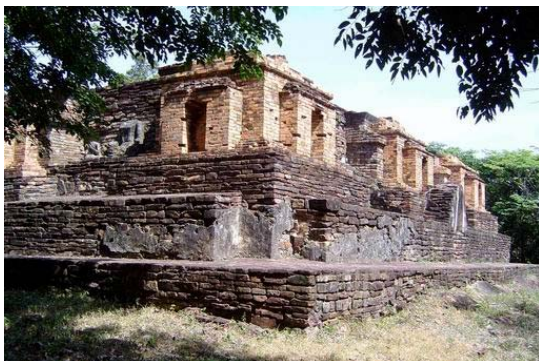

เจดีย์เขาแดงตะวันออกในวัดเขาแดงตะวันออก

วัดเขาน้อย

วัดเขาน้อยเป็นที่ประดิษฐานเจดีย์วัดเขาน้อย (ดู เจดีย์วัดเขาน้อย) วัดเขาน้อยตั้งอยู่เชิงเขาน้อย ม.7 บ.บนเมือง ต.หัวเขา อ.สิงหนคร จ.สงขลา เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งและวัดเดียวที่อยู่ในบริเวณเมืองสงขลาเก่าฝั่งเขาแดงหรือเขาค่ายม่วง เจดีย์เขาน้อยสันนิษฐานว่าสร้างมาตั้งแต่สมัยศรีวิชัย มีพระเจดีย์เป็นโบราณสถานสำคัญที่ภายในบรรจุพระพุทธรูปปั้นปางมารวิชัยไว้

กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อ วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2529

วัดเขาน้อย และเจดีย์เขาน้อย

วัดเขาพระ

วัดเขาพระ ตั้งอยู่ในพื้นที่ ต.ท่าชะมวง อ.รัตภูมิ จ.สงขลา
กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อ วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478

วัดเขาพระและพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ภายในวัด

วัดเขาอ้อ

วัดเขาอ้อ ตั้งอยู่ ม. 3 ต.มะกอกเหนือ อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

เส้นทางคมนาคม จากที่ว่าการอำเภอควนขนุนไปตามเส้นทางสายควนขนุน - ทะเลน้อย ทางทิศตะวันออกประมาณ 6 กม. จากนั้นเลี้ยวที่ทางแยกไปทางทิศเหนือ อีกประมาณ 2 กม.

ลักษณะทางกายภาพ อยู่เชิงเขาอ้อทางทิศใต้ มีคลองเขาอ้อไหลผ่านด้านทิศใต้ตรงหน้าวัด คลองนี้เป็นคลองที่ขุดขึ้นใหม่ แต่เดิมไหลผ่านวัดทางทิศตะวันออกไปรวมกับคลองปากคลอง จากนั้นไหลไปรวมกับคลองปากประ แล้วไหลลงสู่ทะเลสาบ ปัจจุบันคลองอยู่ในสภาพตื้นเขิน รอบๆ วัดเป็นที่ราบลุ่มใช้เป็นที่ทำนา

ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ

ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างในสมัยใด สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยอยุธยา เพราะมีหลักฐานการกลาปนากการปฏิสังขรณ์วัดเขาอ้อ

หลักฐานทางประวัติศาสตร์/โบราณคดี

พระอุโบสถ เดิมเป็นอาคารไม้ทรงโถง ต่อมาบูรณะใหม่เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนในสมัยพระอาจารย์ทองเผ่าเป็นเจ้าอาวาส ภายในพระอุโบสถมีพระประธานปูนปั้นก่ออิฐถือปูนปางมารวิชัย 3 องค์ รอบๆ พระอุโบสถมีใบพัทธสีมาหินทรายสีลพบุรี 8 ใบ ปัจจุบันแตกชำรุดและสูญหายไป

กุฏิทรงเรือนไทยปีกยี่ได้ - เครื่องไม้ เป็นเรือนแฝด 3 หลัง มีชานเรือนติดต่อกัน ตั้งอยู่ในแนวตะวันออกตะวันตก 2 หลัง อีกหลังตั้งอยู่ในแนวสกัดทางทิศตะวันตก เล่ากันว่าพระครูสังฆกิจวัตร (ทองเผ่า) ประกอบอาคารหลังนี้โดยไม่ใช้ดาบ ในส่วนของหน้าบันของกุฏิหลังทิศใต้ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง มีลวดลายปูนปั้น ลึง กิณี ตรงกลางเป็นพระพุทธรูปประทับนั่งพนมมืออยู่เหนือเศียรช้างเอราวัณ 3 เศียร เข้าใจว่าการสร้างพระพุทธรูปลักษณะดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนาเหนือกว่าศาสนาพราหมณ์ ซึ่งไม่ปรากฏเลยในจังหวัดพัทลุง

ศาลาประดิษฐานรูปปั้นพระอาจารย์ทองเผ่า เป็นศาลาคอนกรีตเสริมเหล็ก ทางปีกศาลาด้านตะวันตกมีบัวเก็บบัวของอดีตเจ้าอาวาสวัดเขาอ้อ มีลักษณะก่ออิฐถือปูนแบบย่อมุมไม้สิบสองคล้ายเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสองสมัยอยุธยาตอนปลาย ผิดกันแต่ส่วนยอดที่ทำเป็นรูปบัวตูม

เจ้าฟ้าอ๋ม เจ้าฟ้าดอกมะเดื่อ เป็นชื่อของพระพุทธรูปประทับยืนปางอภัย 2 องค์ หล่อด้วยสำริด พระพุทธรูปทั้งสององค์นี้พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศสมัยอยุธยาตอนปลาย โปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่วัดเขาอ้อ

ถ้ำถักรันต์ เป็นถ้ำโบราณคู่กับวัดเขาอ้อ ปากถ้ำหันไปทางทิศใต้ เหตุที่เรียกว่า ถ้ำถักรันต์ เพราะบริเวณเพดานด้านหน้าถ้ำมีหินปูนคล้ายวงช้าง เดิมปากถ้ำก่อด้วยอิฐถือปูนมีบานประตูไม้ 1 ประตู ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย 11 องค์ พระสาวกประนมมือ 2 องค์ ส่วนกลางของถ้ำประดิษฐานรูปปั้นพระอาจารย์ทอง ด้านหลังมีรางเขว่นชา รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ในสมัยโบราณการประกอบพิธีทางไสยศาสตร์ของวัดเขาอ้อทำภายในถ้ำ เพราะถือว่าเป็นถ้ำศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ยังพบพระพุทธรูปขนาดเล็ก ภายในถ้ำและโพรงหินใกล้ถ้ำหลายองค์ ส่วนใหญ่เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยเงิน เงินขวง สำริด เป็นปางมารวิชัย และปางเปิดโลก นักนิยมพระเครื่องเรียกว่า พระทิงคัง เป็นฝีมือช่างอยุธยาตอนปลาย

รางแขว่นยา อยู่บนไหล่เขาอ้อเหนือถ้ำถ้ำทรพันต์เล็กน้อย ก่อด้วยปูนรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส พระอาจารย์ปาล ปาลธมโม เป็นผู้สร้างเมื่อ พ.ศ. 2496 ใช้ประกอบพิธีแขว่นยา เชื่อว่าเพื่อให้อยู่ยงคงกะพันชาตรีและรักษาโรค

วัดเขียนบางแก้ว

ตั้งอยู่ ม.4 ต.จองถนน อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง (ดู เมืองโบราณโลกเมืองบางแก้ว) วัดเขียนบางแก้วตั้งอยู่ริมทะเลสาบตอนกลางเป็นวัดเก่าแก่ที่มีพระธาตุบางแก้ว ซึ่งสร้างแบบเดียวกับพระมหาธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชแต่มีขนาดเล็กกว่า เป็นปูชนียสถานที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของเมืองพัทลุง เชื่อว่าสร้างตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น ตามตำนานกล่าวว่า ได้บรรจุสารีริกธาตุ (พระอังคาร) ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สันนิษฐานว่าพื้นที่บริเวณวัดนี้เป็นที่ตั้งของเมืองพัทลุงมาก่อน เนื่องจากพบซากปรักหักพังของศิลาแลง และพระพุทธรูปเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้วัดยังมีพิพิธภัณฑ์ของชาติ ซึ่งเก็บรวบรวมพระพุทธรูป เครื่องใช้ด้วยขาม การเข้าชมต้องขออนุญาตจากเจ้าอาวาส วัดเขียนบางแก้วเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง พ.ศ. 2533 การเดินทางใช้ทางหลวงหมายเลข 4081 เลี้ยว อ.เขาชัยสน ไปประมาณ 7 กม. ในเขตบ้านบางแก้วได้บริเวณกิโลเมตรที่ 14

วัดเขียนบางแก้ว อ. เขาชัยสน จ.พัทลุง

วัดเขียนบางแก้ว ความเป็นมาของชื่อวัดมีชื่อเรียกหลายชื่อ ดังนี้

(1) “ตะเขียนบางแก้ว” อาจเพี้ยนมาจากคำว่า “ตะเคียน” ก็ได้เนื่องจากบริเวณวัดมีต้นตะเคียนอยู่มากมาย แต่ก็มีผู้รู้ภาษาไทยบางท่านได้ให้ความหมายของ “ตะเขียน” ไว้ว่า แยกออกไปหรือห่างไกลออกไป

(2) ตามหนังสือพระกัลปนาวัดหัวเมืองพัทลุงในสมัยอยุธยาเรียกชื่อนี้ว่า “วัดเขียน” และมักเรียกรวมกันว่า “วัดเขียนคณะป่าแก้วหัวเมืองพัทลุง” จึงยังน่าเชื่อถือได้ว่าคำว่าบางแก้วควรจะมาจากคำว่า ป่าแก้ว และในหนังสือ “พจนานุกรมเลื้อยขาว” ใช้ชื่อว่า “วัดเขียนบางแก้ว” ด้วยเช่นกัน

พระบรมธาตุเจดีย์วัดเขียนบางแก้ว

วัดเขียนบางแก้ว ตามประวัติความเป็นมา ได้มีการค้นคว้าถึงประวัติการสร้างวัดไว้หลายกระแสดังนี้

(1) ประวัติวัดเขียนบางแก้วของพระครูสังฆรักษ์ (เพิ่ม) กล่าวว่าเจ้าพระยากรุงทองเจ้าเมืองพัทลุงเป็นผู้สร้างวัดนี้ขึ้นเมื่อ วันพฤหัสบดี เดือน 8 ขึ้น 5 ค่ำ ปีกุน เอกศก พ.ศ. 1982

(2) ตามทำเนียบวัดในจังหวัดพัทลุงของพระครูอริยสังวรณ (เอียด) อดีตเจ้าคณะจังหวัดพัทลุง กล่าวว่าวัดเขียนบางแก้วสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1482

จากหลักฐานนี้แสดงให้เห็นว่า วัดเขียนบางแก้วเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13 - 18) เป็นวัดที่มีความเจริญรุ่งเรือง และยังเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาในบริเวณนี้อีกด้วย

กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อ วันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2480

วัดเขียนบางแก้ว เป็นวัดโบราณอายุกว่า 1,000 ปี สร้างขึ้นในสมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13 - 14) ตามตำนาน “เพลาวัด” กล่าวถึงวัดเขียนบางแก้วว่า นางเลียดชวากับพระยา कुमार เป็นผู้สร้างวัดขึ้น มีกุฏิ วิหาร ศาลา การเปรียญ พระพุทธรูป พระมหาเจดีย์ เสร็จแล้วให้จารึกเรื่องราวการก่อสร้างลงบนแผ่นทองคำเรียกว่า “เพลาวัด” โดยสร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 1492 ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 1493 เจ้าพระยา कुमारกับนางเลียดชวา ได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ จากเกาะลังกามาบรรจุในพระมหาธาตุเจดีย์ อย่างไรก็ตามตำนานการสร้างวัดเขียนบางแก้ว มีประวัติจารึกเรื่องราวไว้หลายตำนาน เช่น ประวัติเขียนบางแก้วของ พระครูสังฆรักษ์ (เพิ่ม) กล่าวว่าเจ้าพระยากรุงทอง เจ้าเมืองพัทลุงเป็นผู้สร้างวัดขึ้น เมื่อวันพฤหัสบดีเดือน 8 ขึ้น 5 ค่ำ ปีกุน เอกศก พ.ศ. 1482 (จ.ศ. 301) พร้อมกับสร้างพระมหาธาตุและก่อพระเชตุพนวิหาร ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. 1486 ส่วนทำเนียบวัดในจังหวัดพัทลุงของพระครูอรุณสังวร (เอียด) อดีตเจ้าคณะจังหวัดพัทลุงกล่าวว่า วัดเขียนบางแก้วสร้างเมื่อ พ.ศ. 1482 จากหลักฐานทางเอกสารดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วัดเขียนบางแก้วน่าจะเป็นวัดที่สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษ 15 - 18 แต่นักโบราณคดีกำหนดอายุจากรูปแบบสถาปัตยกรรมขององค์พระธาตุ เข้าใจว่าสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา และได้รับอิทธิพลจากพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช ภายในบริเวณมีโบราณวัตถุสำคัญได้แก่ ศิวลึงค์และฐานโยนิ แสดงว่าบริเวณท้องที่แห่งนี้ มีการติดต่อรับอารยธรรมอินเดียมาตั้งแต่สมัยต้นประวัติศาสตร์ ราวพุทธศตวรรษที่ 12 - 14 และคงเป็นที่ตั้งชุมชนโบราณที่นับถือศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย ในสมัยอยุธยาตอนต้น วัดเขียนบางแก้วเป็นวัดที่มีความเจริญมาก เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา เป็นที่ตั้งของคณะป่าแก้ว ต่อมาในสมัยอยุธยาตอนกลาง เมืองพัทลุงเกิดสงครามกับพวกโจรสลัดมลายูเสมอๆ บางครั้งพวกโจรสลัดเข้ามาเผาบ้านเรือนราษฎร และวัดเสียหายเป็นจำนวนมากด้วยเหตุนี้วัดเขียนบางแก้วจึงทรุดโทรมเป็นวัดร้างอยู่ช่วงหนึ่ง จนชาวพัทลุงสามารถรวมตัวกันได้ จึงบูรณะวัดขึ้นอีก และเป็นเช่นนี้อยู่หลายครั้ง ดังปรากฏในหนังสือกัลปนาวัดหัวเมืองพัทลุง ในสมัยอยุธยา กล่าวถึงการบูรณะวัดเขียนบางแก้วครั้งใหญ่ 2 ครั้ง ครั้งแรก

พระพุทธรูปปางสมาธิ วัดเขียนบางแก้ว

ราวสมัยอยุธยาตอนกลาง ระหว่าง พ.ศ. 2109 - 2111 ตรงกับแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ผู้นำในการบูรณะ คือ เจ้าอินบุตรปะชาวสนกับ นางเป้า ชาวบ้านสะทัง ตำบลทวนโพธิ์ อำเภอเขาชัยสน และครั้งที่ 2 สมัยพระเพทราชา พ.ศ. 2242 ผู้นำในการบูรณะปฏิสังขรณ์คือ พระครูอินทเมลิศรีญาณสาครบรรณนทราชูปถัมภ์ศรีอุปคิษเฏร คณะป่าแก้วหัวเมืองพัทลุง เมื่อได้ทำการบูรณะแล้วจึงเดินทางเข้าไปยังกรุงศรีอยุธยา ขอให้สมเด็จพระวันรัตนำถวายพระ ขอพระบรมราชานุญาตให้ญาติโยมที่ร่วมทำการบูรณะ เว้นเสียส่วยสาอากรให้ทางราชการ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ตามทูลขอทุกประการ เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งที่ 2 พ.ศ. 2310 วัดเขียนบางแก้วกลายเป็นวัดร้างอีก จนมีการบูรณะขึ้นใหม่ในสมัยปลายรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงมีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่เรื่อยมาตราบจนปัจจุบันพระมหาธาตุเจดีย์บางแก้ว เป็นเจดีย์ก่ออิฐฐานแปดเหลี่ยม วัดโดยรอบ

ยาว 16.5 ม. สูงถึงยอด 22 ม. รอบพระมหาธาตุบริเวณฐานชุกษ์พระพุทธรูปโค้งมน 3 ชุกษ์ กว้าง 1.28 ม. สูง 2.63 ม. ภายในชุกษ์มีพระพุทธรูปปูนปั้นปางสมาธิ รอบพระเศียรมีประภารศมีรูปโค้ง ขนาดหน้าตักกว้าง 0.94 ม. สูง 1.25 ม. ระหว่างชุกษ์พระมีเศียรข้างปูนปั้นโผล่ออกมา เหนือชุกษ์พระมีเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยม อิทธิพลศิลปจีน ด้านทิศตะวันออกมีบันไดสู่ฐานทักษิณ เหนือบันไดทำเป็นชุกษ์ยอดอย่างจีน มุมบันไดทั้ง 2 ข้าง มีชุกษ์ลักษณะโค้งแหลม ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นนูนสูง ปางสมาธิ ประทับขัดสมาธิเพชร ฐานทักษิณและฐานรองรับองค์ระฆังเป็นรูปแปดเหลี่ยม มีลวดลายปูนปั้นรูปดอกไม้ แต่เดิมเป็นรูปมารแบก เหนือฐานทักษิณมีเจดีย์ทิศตั้งอยู่ที่มุมทั้งสี่มุม องค์ระฆังเป็นแบบโอคว่ำถัดจากองค์ระฆังเป็นบัลลังก์รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ประดับด้วยถ้วยชาม ทั้งสี่มุมของบัลลังก์มีรูปกาปูนปั้นมุมละ 1 ตัว หมายถึง สมณศักดิ์ของคณะสงฆ์ทั้ง 4 (พระมหาพันธ์ ธรรมนาโถ สร้างไว้เมื่อ พ.ศ. 2515) ส่วนยอดสุดเป็นพานขนาดเล็ก 1 ใบ ภายในมีดอกบัวทองคำ จำนวน 5 ดอก 4 ใบ (ทองคำถูกขโมยไปเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2521) ลักษณะศิลปกรรมได้รับอิทธิพลจากพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช น่าจะสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนต้น วัดเขียนบางแก้ว กรมศิลปกรประกาศขึ้นทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 54 วันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2480 และประกาศเขตโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 103 ตอนที่ 65 วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2529 เนื้อที่ประมาณ 22 ไร่ 2 งาน 97 ตร.ว.

วัดคงคาเลียบ

ตั้งอยู่ที่ บ.หนองขวน ม.5 ต.ท่าช้าง อ.บางกล่ำ จ.สงขลา จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณสถานที่สำคัญของจังหวัดสงขลาสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เขตวัดเป็นที่ราบลุ่มแวดล้อมด้วยหมู่บ้านบนเนื้อที่ 9 ไร่ 2 งาน 93 ตร.ว. วัดคงคาเลียบแรกเริ่มก่อสร้างวัดเมื่อ พ.ศ. 2487 โดยนายไข่ แก้วงาม ได้รับบริจาคที่ดินถวายหลวงพ่อเฟื่อง อินทสุวโณ ต่อมาท่านนเรียง ทิพย์มณี ได้ติดต่อต่อทางราชการได้รับการอนุญาตสร้างวัดขึ้นเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2512 และกระทรวงศึกษาธิการประกาศตั้งเป็นวัดเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2519 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 40 ม. ยาว 80 ม. ภายในวัดมีวัดอุสสถานสำคัญ ได้แก่ อุโบสถ ก่อสร้างบนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้าง 10 ม. ยาว 20 ม. เมื่อ พ.ศ. 2519 วิหารที่ประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ่อเฟื่องแบบจตุรมุข และเจดีย์บรรจุอัฐิหลวงพ่อเฟื่อง อินทสุวโณ

วัดคงคาเลียบนี้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่พุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเคารพและนิยมไปนมัสการเพื่อสิริมงคลแก่ตัวเอง

วัดคงคาดี

ตั้งอยู่เลขที่ 127 บ.ปากบางภูมิ ม.3 ต.รัตนภูมิ อ.ควนเนียง จ.สงขลา ที่ตั้งของวัดเป็นพื้นที่ราบด้านหน้ามีคลองไหลผ่าน การเดินทางสะดวกสบายเพราะมีถนนลาดยางตลอดสาย วัดคงคาดีเป็นวัดขนาดเล็ก สังกัด คณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ทั้งหมด 14 ไร่ 28 ตร.ว. ก่อสร้างตั้งแต่ พ.ศ. 2440 มีนามเดิมว่า “วัดปากบางภูมิ” มีผู้ร่วมสร้างวัด คือ นายเส็ง ศรีประสม นายรุ่ง ธรรมวาโร นายเพชรทอง พุทธสุข และนายคิม สกุลหงษ์ ร่วมกันบริจาคที่ดินเพื่อก่อสร้างวัด แต่ท่านอาจารย์ นะจัมมปัญญา วัดคงคาดี ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. 2455 และได้ผูกพัทธสีมา พ.ศ. 2456 ภายในวัดประกอบไปด้วย โบราณสถานสำคัญ ดังนี้

รูปเหมือนท่านพระครูวิธานุกุล (หลวงพ่อสงค์) เป็นพระที่ชาวบ้านปากบางภูมิและประชาชนทั่วไปให้ความเคารพ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้าน แม้แต่ชาวมาเลเซียก็ยังเดินทางมากราบไว้ทุกปี

วิหารท่านพระครูวิธานุกุล (หลวงพ่อสงค์) เป็นอาคารคอนกรีตภายในได้ประดิษฐานท่านพระครูวิธานุกุล สร้างเมื่อ พ.ศ. 2512 มีขนาดกว้าง 4 ม. ยาว 6 ม. สูง 8 ม. สร้างโดย พระอธิการลำควน

อุโบสถวัดคงคาดี เป็นสถานที่บวชนาค สัมภรณ์ของพระสงฆ์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2540 วางศิลาฤกษ์โดย Mr. Sam ชาวสิงคโปร์ มีขนาดกว้าง 6 ม. ยาว 21 ม.

หอระฆัง เป็นหอระฆังที่ชาวบ้านช่วยกันบริจาคปัจจัยทานในการสร้าง

พระอุโบสถวัดคงคาดี

วัดคลองเปล

วัดคลองเปล (วัดน้ำผุด) ตั้งอยู่ บ.คลองเปล อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับและเชื่อมโยงกับตำนานบ้านคลองเปล (น้ำผุด)

ประวัติวัดคลองเปล (วัดน้ำผุด)

บ้านคลองเปล (น้ำผุด) เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ สมัยก่อนเป็นสถานที่เลี้ยงช้าง วัว ควาย เพราะเป็นสถานที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก ชาวบ้านจากพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามาจับจองที่ทำกิน ในบริเวณนี้มีคลองเล็กๆ ไหลผ่าน และมีตำนานเล่าว่า มีผู้หญิงสาวคนหนึ่ง ชื่อ นางเลียดขาวหรือนางผมหอม อาศัยอยู่ในถ้ำเชิงเขาบันไดนาง ทุกๆ เช้า นางออกจากถ้ำมาใส่บาตรพระสงฆ์เป็นประจำ พอเที่ยงวันนางไปอาบน้ำ จากนั้นนางจะเดินทางกลับมานั่งเล่นที่เปลที่ผูกไว้ริมคลอง (ปัจจุบันเป็นส่วนสาธารณะ) ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่าบ้านคลองเปล ส่วนน้ำผุดนั้นมาจากบริเวณที่ตั้งวัด มีน้ำผุดขึ้นมาจากพื้นดินตลอดทั้งปี ภายหลังนางได้หายสาบสูญไป นางได้ทิ้งสมบัติมหาศาลไว้ในที่แห่งนี้ จนบัดนี้ไม่มีใครพบเห็นและนำทรัพย์สินนี้ไปได้

วัดคลองเปล เดิมเป็นที่พักสงฆ์ เรียกว่า หุ่น้ำผุด โดยมีเจ้าพระคุณโสภณพิทยาคณ (หลวงปู่ฮุย) ได้ปกครองถือธุดงค์ อดีตผู้ใหญ่บ้านกงแก้ว จังหวัด และชาวบ้านได้ถวายที่ดินจำนวน 25 ไร่ เพื่อสร้างวัด โรงเรียน ป่าช้า หลังจากนั้นพัฒนามาจนถึง ปี พ.ศ. 2520 พระสมปอง อชิโต ได้รับผิดชอบสำนักนี้ โดยมีอดีตผู้ใหญ่บ้านผด อุไรรัตน์ ได้ดำเนินการทำหลักฐานกับเจ้าหน้าที่ที่ดินเพื่อขอจัดตั้งเป็นวัดจนสมบูรณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2525 พระสมปอง อชิโต ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก และมีสมณศักดิ์ เป็นพระอธิการสมปอง อชิโต

ประวัติพระบรมธาตุเจดีย์ทักษิณเจดีย์ศรีโสภณ (เจดีย์แห่งเทพนิมิต)

ยามใกล้รุ่งของวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2520 ท่านพระครูโสภณคุณาทร ได้นิมิตภาพเจดีย์ 9 ยอด ลอยลงมาตรงที่ข้างศาลาทางทิศใต้ของวัดคลองเปล เมื่อตื่นท่านทบทวนความฝันและคิดจะสร้างถาวรวัตถุพร้อมๆ กับได้ตั้งปณิธานไว้ว่า “ความฝันยังอยู่ไกล แต่ต้องไปให้ถึง” ท่านจึงเสนอโครงการพัฒนาสาธิตกิจสงเคราะห์ต่อ เจ้าคณะอำเภอหาดใหญ่และเจ้าคณะจังหวัดสงขลา

ในปี พ.ศ. 2525 ได้เดินทางเพื่อเข้าอบรมธรรมทายาทขณะร่ว่งผ่านสามแยกปากท่อจังหวัดราชบุรี มองเห็นเจดีย์ตามที่เคยฝัน จึงหยุดรถเพื่อลงนมัสการ เมื่อถามถึงการสร้าง เจ้าอาวาสเล่าว่า “หลวงพ่อนุญ อิสโร อดีตเจ้าอาวาส สร้างโดยแรงบันดาลใจเหมือนกัน” พระครูโสภณคุณาทรจึงขอแปลนเจดีย์แต่ถูกปฏิเสธ

ปี พ.ศ. 2527 ท่านได้มีโอกาสอธิษฐานจิตต่อหน้าศพหลวงพ่อนุญ อิสโร ด้วยศรัทธาแห่งปณิธานที่ตั้งใจไว้ จึงคลำใจให้เจ้าอาวาสมอบแปลนเจดีย์แห่งเทพนิมิตตามเจตนาที่ต้องการ

พระบรมธาตุทักษิณเจดีย์ศรีโสภณ

ปี พ.ศ. 2531 กำหนดวางศิลาฤกษ์ เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ 60 พรรษา

ในปี พ.ศ. 2533 ข้าราชการสร้างอุโบสถเจดีย์ทราบถึงประเทศศรีลังกา กอปรกับเจดีย์ที่นั่นพังลง พระมหาเถรประเทศศรีลังกาจึงได้นำมาถวายวัดคลองเปลเพื่อบรรจุในพระบรมธาตุ ด้วยพระครูสมุห์ดวง เป็นผู้ติดต่อ

พ.ศ. 2539 นำโดยคุณศิริวิไล พุทธพันธ์ ได้รวบรวมพระธาตุ รวม 19,999 องค์ บรรจุในยอดเจดีย์ทองคำ วัดคลองเปลได้เป็น “วัดพัฒนาตัวอย่าง” จากกรมศาสนาได้รับโล่จากสำนักนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้อุปถัมภ์การศึกษา ได้รับคัดเลือกจากจังหวัดสงขลาให้เป็นวัดอุทยานการศึกษา ได้รับเกียรติคุณจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ และได้รับโล่จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและจังหวัดสงขลาในฐานะผู้อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

สถานที่สำคัญภายในวัดคลองเปล

สถานที่สำคัญภายในวัดคลองเปล ได้แก่ พระบรมธาตุทักษิณเจดีย์ศรีโสภณ พระบัวเข็ม ศาลเจ้าแม่กวนอิม หอศิลป์ และอุทยานการศึกษา เป็นพื้นที่ที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ มีนกนานาชนิด มีข้อมูลของวัดที่จารึกลงหินอ่อน ศึกษาศิลปะรวมยุคจากพระบรมธาตุทักษิณเจดีย์ศรีโสภณ เป็นสถานที่สำหรับศึกษาพุทธประวัติ สุสานกระดูก มีการจัดนิทรรศการเพื่อศึกษาพระบรมสารีริกธาตุ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (มโนราห์ – หนังตะลุง) ภาพเจดีย์มรดกโลกทั่วประเทศไทย ภาพลำดับความเป็นมาของหมู่บ้านและวัด ภาพและประวัติผู้สร้างพระบรมธาตุทักษิณเจดีย์ศรีโสภณ

วัดควนเนียง

ตั้งอยู่ที่ ต.รัตภูมิ อ.ควนเนียง จ.สงขลา

สภาพทั่วไปภายในวัดควนเนียง

วัดควนปรัง

ตั้งอยู่ที่ ม.2 บ.ควนปรัง ต.ท่ามิหรำ อ.เมือง จ.พัทลุง ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478

กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อ วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478

สภาพทั่วไปภายในวัดควนปรัง

วัดคูเต่า

ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 1 ม.3 บ.แม่athom ต.แม่athom อ.บางกล่ำ จ.สงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย พื้นที่วัดเป็นที่ราบลุ่มริมคลองอยู่ตะเภาใกล้ทะเลสาบสงขลาตอนล่าง วัดคูเต่าเป็นวัดที่สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2299 บนที่ดินของนายสาม เดิมวัดตั้งอยู่ที่บ้านหนองหิน แต่บริเวณวัดเป็นที่ลุ่มไม่สะดวกต่อการสัญจรในฤดูฝน ต่อมาได้ย้ายเสนาสนะสร้างขึ้นที่ริมคลองอยู่ตะเภา วัดคูเต่าได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2433 เขตวิสุงคามสีมา มีขนาดกว้าง 19 ม. ยาว 32 ม. ผูกพัทธสีมา ประมาณ พ.ศ. 2434 ภายในวัดมีโบราณวัตถุต่างๆ ได้แก่ อุโบสถ ขนาดกว้าง 9 ม. ยาว 14 ม. สร้างเมื่อ พ.ศ. 2446 โครงสร้างก่ออิฐถือปูน ภายในมีจิตรกรรมรูปพระเวสสันดรชาดก พระประธานในอุโบสถปางสมาธิ หล่อด้วยสัมฤทธิ์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2447 พระพุทธรูปประทับยืนสูง 2 ม. สร้างเมื่อ พ.ศ. 2300 และศาลาการเปรียญขนาดกว้าง 14.5 ม. ยาว 21.3 ม. สร้างเมื่อ พ.ศ. 2480

กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อ วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528

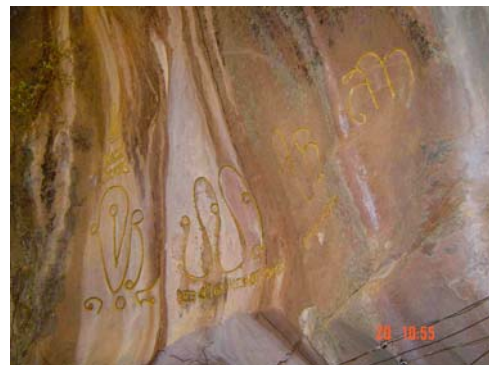
พระอุโบสถ วัดคูเต่า

วัดถ้ำคูหาสวรรค์

หรือวัดคูหาสวรรค์ ตั้งอยู่ ต.คูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง ใกล้กับตัวตลาดพัทลุงจะมีทางเลี้ยวซ้ายไปเขาหัวแดงเพื่อเข้าสู่วัด วัดถ้ำคูหาสวรรค์สร้างเมื่อ พ.ศ. 2112 - 2133 ในสมัยพระมหาธรรมราชาแห่งกรุงศรีอยุธยา ต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอารามหลวงแห่งแรกในจังหวัดพัทลุง ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์องค์ใหญ่ พระพุทธรูปนั่งประดิษฐานอยู่ตามผนังถ้ำ และบริเวณหน้าถ้ำมีจารึกพระปรมาภิไธยย่อของพระมหากษัตริย์และเชื้อพระวงศ์หลายพระองค์

วัดถ้ำคูหาสวรรค์

พระปรมาภิไธยย่อของพระมหากษัตริย์และ
เชื้อพระวงศ์หลายพระองค์

วัดโลกสมานคุณ

ตั้งอยู่ ม.1 ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา อยู่ห่างที่ว่าการอำเภอหาดใหญ่ประมาณ 1 กม. เป็นพระอารามหลวงที่สำคัญของชาวหาดใหญ่ และชาวสงขลา เดิมเป็นวัดร้างเรียกว่า วัดโลกเสม็ดขุ่น พระอุปัชฌาย์ปาน วัดคลองเรือน ได้เป็นผู้ริเริ่มสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พำนักสงฆ์ในสมัยก่อน เนื่องจากพระภิกษุสงฆ์ทางภาคใต้ที่เดินทางไปมาต้องลงรถไฟที่สถานีชุมทางหาดใหญ่เวลามีค้ำ เมื่อพักแรมแล้วจะได้เดินทางไปวัดอื่นในวันรุ่งขึ้น ความทราบถึงกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์อุปราชมณฑลปักษ์ใต้สมัยนั้น จึงได้มีบัญชาให้แยกที่ดินวัดร้างออกมา เพื่อยกฐานะวัดร้างขึ้นเป็นวัด และใช้ชื่อว่า วัดโลกเสม็ดขุ่น ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น วัดโลกสมานคุณ เมื่อ พ.ศ. 2480 พื้นที่ของวัดมีรูปคล้าย กงฉากของช่างไม้ มีเนื้อที่ประมาณ 27 ไร่

ในปี พ.ศ. 2520 พระเทพมุนีครั้งดำรงสมณศักดิ์พระราชรัตนคิลกเจ้าอาวาสวัดโลกสมานคุณ ได้มีการก่อสร้างพระอุโบสถ และได้ถวายพระพรทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ เสด็จมาทรงยกช่อฟ้าในวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2520 ในการนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถวายพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เป็นจำนวน 25,000 บาท พร้อมทั้งมีพระราชดำรัสว่า “บำรุงวัดหลวง” วัดนี้จึงได้เป็นพระอารามหลวงมาแต่ครั้งนั้น สิ่งที่น่าสนใจในวัดนี้นอกจากพระอุโบสถ ศาลาเฉลิมพระเกียรติแล้ว ยังมีสวนวรรณคดี ที่สร้างขึ้นตามเนื้อเรื่องในวรรณคดีเรื่องพระเจ้าชัยทศด้วย

พระปรางค์วัดโลกสมานคุณ เป็นพระปรางค์ 3 ยอด การสร้างพระปรางค์ เริ่มจากพระครูสมานคุณาการ (จันทร์ จนทวโส) ได้อันเชิญพระบรมสารีริกธาตุ จำนวน 3 องค์ จากประเทศศรีลังกา เมื่อ พ.ศ. 2522 จึงสร้างพระปรางค์เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุเมื่อ พ.ศ. 2532 พระปรางค์มาจากการผสมผสานผลงานสถาปัตยกรรมหลายแห่ง คือ จากยอดปราสาทพระที่นั่งบางปะอิน ตัวองค์พระปรางค์มาจากพระบรมมหาราชวัง

พระประธาน เป็นพระปางสะดุ้งมาร (ปางมารวิชัย) ช่างสร้างคือ นายอู๊ด บ้านขมิ้น ชนบุรี ตกกลงให้สร้าง ถือกัณณะพระพุทธรูปราช ได้ประทานพระนามว่า “พระพุทธสมานคุณ”

พระปรางค์ วัดโลกสมานคุณ

วัดเจ้ทั้งพระ

ตั้งอยู่ริมทางหลวงสงขลา - นครศรีธรรมราช ม.4 บ.จะทั้งพระ ต.จะทั้งพระ อ.สทิงพระ จ.สงขลา ห่างจากที่ว่าการอำเภอสทิงพระประมาณ 200 ม. เดิมเรียกว่า “วัดสทิงพระ” เป็นวัดสมัยศรีวิชัยคู่เมืองสทิงพาราณสี (สทิงพระ) ดำเนินนางเลียดขาว กล่าวว่า พระยากรุงทอง เจ้าเมืองสทิงพาราณสี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1542 เคยถูกทำลายโดยพวกโจรสลัดมลายู (อุซงมตะ) สมัยเดียวกับวัดพะโคะ บูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งหนึ่งสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ หนังสือกลปนาวัดหัวเมืองพัทลุง กล่าวว่า สมัยนั้นวัดจะทั้งพระมีเป็น 2 วัด คือ วัดจะทั้งพระ กับวัดพระมหาเจดีย์องค์ใหญ่ มีกำแพงกันกลาง ต่อมาสมัย รัชการที่ 5 ทรงให้รื้อกำแพงกันกลางรวมเป็นวัดเดียวกัน ภายในวัดมีโบราณสถานซึ่งเป็นศิลปะสมัยศรีวิชัยที่น่าสนใจ เช่น เจดีย์พระมหาธาตุ วิหารพระพุทธไสยาสน์ หอระฆังโบราณ

วัดจะทั้งพระ

เจดีย์พระมหาธาตุ เป็นเจดีย์ทรงลังกาค่อด้วยอิฐดินเผาและแผ่นปะการังสอดหิน ฐานเดิมเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขาวด้านละ 17 ม. เจดีย์สูง 20 ม. พระยากรุงทองทรงสร้างพร้อมวัด วัดจะทั้งพระมีงานสมโภชน์พระพุทธไสยาสน์และพระเจดีย์ เป็นประจำปีทุกปี ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 6

เจดีย์องค์เล็ก เป็นเจดีย์ทรงลังกา ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขาวด้านละ 5 ม. เจดีย์สูง 10 ม. อยู่ทางทิศใต้ของเจดีย์พระมหาธาตุ เจดีย์องค์เดิมตั้งแต่องค์ระฆังขึ้นไปพังทลายหมดแล้วปัจจุบันได้รับการบูรณะขึ้นใหม่

วิหารพระพุทธไสยาสน์ เข้าใจว่าสร้างสมัยอยุธยา ในสมัยรัชการที่ 5 พระครูวิจารณ์ศีลคุณ (ชู) ได้บูรณะครั้งหนึ่ง ตัววิหารมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมสูง ภายในมีพระพุทธไสยาสน์ก่ออิฐถือปูนยาว 14 ม. สูง 2 ม. ชาวบ้านเรียกว่า พ่อเผ่านอน และมีภาพวาดฝาผนังเกี่ยวกับพุทธประวัติที่ยังคงความสมบูรณ์อยู่มาก

หอระฆัง ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขาวด้านละ 3 ม. สูง 9 ม. สร้างในรัชการที่ 5 มีลวดลายปูนปั้นศิลปะหนังตะลุง

กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อ วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2518

เจดีย์พระมหาธาตุ วัดเจ้ทั้งพระ

ภาพวาดฝาผนังพุทธประวัติในวิหารพระพุทธไสยาสน์

พระพุทธไสยาสน์หรือพ่อด่านอน

วัดเจดีย์งาม

ตั้งอยู่ริมทางหลวงสายสงขลา – นครศรีธรรมราช ที่ ม.2 บ.เจดีย์งาม ต.บ่อตรุ อ.ระโนด จ.สงขลา อยู่ห่างจากวัดสี่หยัง 2 กม. เป็นวัดขนาดเล็ก แต่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ควรชมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจดีย์พระมหาธาตุ วัดเจดีย์งามสร้างขึ้นในสมัยศรีวิชัย มีชื่อเดิมว่า “วัดพระใจดีงาม” โบราณสถานโบราณวัตถุสำคัญคู่วัดเจดีย์งาม คือ

เจดีย์พระบรมธาตุ วัดเจดีย์งาม

เจดีย์พระบรมธาตุ เป็นเจดีย์ทรงลังกาอย่างเจดีย์พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช สูง 20 ม. เจดีย์องค์เดิมน่าจะเป็นแบบศรีวิชัยอย่างพระบรมธาตุไชยา เจดีย์พระบรมธาตุมีเจดีย์บริวาร 8 องค์ กับเจดีย์ทักษนฐานทักษิณอีก 4 องค์ ตามคติพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเจดีย์ทิศ 4 องค์ หมายถึง อริยสัจ 4 และเจดีย์บริวาร 8 องค์ หมายถึง มรรค 8 สำหรับองค์เจดีย์พระบรมธาตุ หมายถึง พระนิพพาน จึงหมายความว่า เมื่อบุคคลถึงมรรค 8 และอริยสัจ 4 แล้ว ก็เข้าถึงซึ่งพระนิพพาน นั่นเอง

วิหารพระโพธิสัตว์ อยู่ทิศตะวันออกของเจดีย์พระบรมธาตุ ฐานพระวิหารแต่เดิมก่อด้วยอิฐดินเผาและปะการังไม่ถือปูน กว้าง 7.8 ม. ยาว 14.3 ม. สันนิษฐานว่าสร้างพร้อมเจดีย์พระบรมธาตุ ภายในวิหารมีพระพุทธรูปปูนปั้นปางสมาธิทรงเครื่องแบบกษัตริย์เข้าใจว่าสร้างสมัยอยุธยา ชาวบ้านเรียกว่า “พระโพธิสัตว์ศรีอริยเมตไตรย” (สำนักงานศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสงขลา, 2543)

กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อ วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2528

พระโพธิสัตว์ศรีอริยเมตไตรย วัดเจดีย์งาม

สถาปัตยกรรมภายในวัดเจดีย์งาม

วัดชะแล้

ตั้งอยู่ในพื้นที่ อ.สิงหนคร จ.สงขลา

บันไดนาคทางขึ้นไปยังสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปวัดชะแล้

ลักษณะพระพุทธรูปของวัดชะแล้

เจดีย์บนเขาชะแล้

วัดชัยมงคล

ยกฐานะเป็นพระอารามหลวง เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2528 ตั้งอยู่ด้านหน้าสถานีรถไฟสงขลา ริมถนนเพชรมงคล-ชัยมงคล อ. เมือง จ. สงขลา สร้างขึ้นเป็นวัด พ.ศ. 2384 สมัยรัชกาลที่ 4 ตอนต้น มีชื่อว่า “วัดโคกเสม็ด” ต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อเป็นวัดชัยมงคล มีประวัติเล่าว่า เดิมมีพระภิกษุ 2 รูป คือ พระอาจารย์ชัย และ พระอาจารย์เพชร พระนักปฏิบัติกรรมฐาน ชาวกลันตัน ได้เดินทางจาริกมาปักกลดบริเวณนี้ ได้ชักชวนผู้มีจิตศรัทธา สร้างวัดขึ้น 2 วัด ใกล้เคียง กัน แล้วแบ่งกันปกครองรูปละวัด คือ วัดโคกเสม็ด (ชัยมงคล) และวัดโคกขี้หนอน (เพชรมงคล) โบราณสถาน โบราณวัตถุคู่วัด คือ เจดีย์พระบรมธาตุวัดชัยมงคล

เจดีย์พระบรมธาตุวัดชัยมงคล เมื่อ พ.ศ. 2435 พระอาจารย์สอนบาลีในวัดชัยมงคลนามว่า “นะ อิศโร” เดินทางไปลังกาและมีโอกาสรู้จักกับคหบดีผู้หนึ่งซึ่งยินดีถวายพระบรมธาตุให้แก่ท่าน นะ อิศโร เมื่อกลับมาสงขลา ท่านได้สร้างเจดีย์เพื่อบรรจุพระบรมธาตุ เมื่อ พ.ศ. 2436 บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ในวันวิสาขบูชาที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2437 แล้วเสร็จใน พ.ศ. 2500 เจดีย์พระบรมธาตุวัดชัยมงคล สร้างแบบทรงลังกา ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างยาว ด้านละ 6 ม. สูงจากฐานถึงยอด 16 ม. รอบฐานทั้ง 4 ด้านของเจดีย์ทำเป็นซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปปางต่างๆ ปั้นลายกนก ลงรักปิดทองสวยงาม

เจดีย์พระบรมธาตุวัดชัยมงคล

พระพุทธไสยาสน์ สร้างด้วยปูนปั้น ลงรักปิดทองสวยงาม พุทธลักษณะสวยงามมาก มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพสักการะของประชาชน

พระพุทธไสยาสน์

สถาปัตยกรรมภายในวัดชัยมงคล

วัดช่างทอง

วัดช่างทอง ตั้งอยู่ ม.5 ต.นาปะขอ อ.เขาสักขณ จ.พัทลุง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศเหนือประมาณ 6 กม. วัดนี้เดิมเรียกว่าวัด “ช่างทอง” เป็นวัดโบราณสร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตามหลักฐานทำเนียบวัดเมืองพัทลุง ของพระครูอริยสังวรณ (เอี้ยค) อดีตเจ้าคณะเมืองพัทลุงระบุว่า สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2385 ตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ภายในวัดมีโบราณวัตถุที่สำคัญ ได้แก่

(1) พระอุโบสถ มีลักษณะเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนภายในพบพระพุทธรูปปางมารวิชัย 1 องค์ ศิลปะฝีมือช่างพื้นบ้านสมัยรัตนโกสินทร์ ด้านหน้ามีพระประธาน มีพระพุทธรูปจำหลักหินอ่อนปางมารวิชัยศิลปะแบบพม่า 1 องค์

(2) ศาลาการเปรียญ มีลักษณะเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนค้ำเครื่องบนสร้างด้วยไม้ ภายในมีพระประธานปูนปั้น 3 องค์ ปางมารวิชัยฝีมือช่างพื้นเมือง แต่ที่น่าสนใจที่สุดภายในศาลาการเปรียญหลังนี้ ได้แก่ พระพุทธรูป 2 องค์ ซึ่งนำมาจากวัดสนหาโท (วัดร้าง) ตำบลนาปะขอ เมื่อประมาณ 60 ปี มาแล้ว พระพุทธรูปองค์ที่ 1 ชาวบ้านเรียกว่า “พ่อท่านเต่า” เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย เป็นศิลปะอยุธยาชาวบ้านนับถือว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ พระพุทธรูปองค์ที่ 2 เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยพระอุทรพลูซึ่งเข้าใจว่าน่าจะเป็นพระสังกัจจายนะ

นอกจากนี้ทางวัดยังเก็บรักษาสุมุข่อย คัมภีร์พระบาลย์ พระอภิธรรมไว้หลายฉบับ

วัดดีหลวง

ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ ม.2 บ.ดีหลวง ต.ดีหลวง อ.สทิงพระ จ.สงขลา สร้างเมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2505 วัดดีหลวงมีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของอำเภอสทิงพระ และเกี่ยวข้องกับหลวงปู่ทวดและวัดพะโคะ เนื่องจากเชื่อว่าเป็นวัดที่หลวงปู่ทวดมาบวชเป็นสามเณร ภายในวัดประดิษฐานองค์พระประธานศิลปะสมัยศรีวิชัย มีสถูปของอาจารย์จวง เป็นสมภารองค์แรกของวัดดีหลวงซึ่งมีศักดิ์เป็นหลวงลุงของหลวงปู่ทวด

กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อ วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2540

พระอุโบสถวัดดีหลวง

ลักษณะขององค์พระประธาน ศิลปสมัยศรีวิชัย

วัดตะโหมด

ตั้งอยู่ ม.3 ต.ตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง เป็นวัดโบราณสร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 2448 ภายในวัดมีโบราณวัตถุที่สำคัญ คือ อุโบสถสร้างด้วยไม้ครั้งปูนสร้างเมื่อ พ.ศ. 2477 ภายในมีพระประธานหล่อด้วยสำริดหนึ่งองค์ ขนาดหน้าตัก 67 ซม. สูง 108 ซม. พระสมุห์ปาน (พระครูภาเคิม) อดีตเจ้าอาวาสวัดเขียนบางแก้ว ต.จองถนน อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง เป็นผู้สร้างไว้ นอกจากนี้ก็มีพระพุทธรูปหล่อสำริดศิลปะพม่าอีก 1 องค์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2443 ขุดพบภายในวัดเหนือ (วัดร้าง) ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ทางทิศใต้ของวัดตะโหมด

วัดตีนเมรุศรีสุदारาม

ตั้งอยู่ในเขต ต.บ่อทราย อ.เมือง จ.สงขลา

วัดตีนเมรุศรีสุदारาม

วัดท้ายขอ

เป็นวัดเก่าแก่ของ ต.เกาะขอม อ.เมือง จ.สงขลา ได้รับการประกาศให้เป็นวัดเมื่อ พ.ศ. 2311 เป็นวัดโบราณที่มี สถาปัตยกรรมล้ำค่า ควรค่าแก่การอนุรักษ์และหวงแหน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “กุฏิแบบเรือนไทยป็นหยา” อายุกว่า 200 ปี หลังคาใช้กระเบื้องดินเผาเกาะขอมและกระเบื้องลอนแบบเก่า มีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ คือ เสาเรือน กุฏิจะไม่ฝังลงในดินแต่จะตั้งอยู่บนดินเสา ซึ่งเป็นที่รองรับเสาอันเป็นลักษณะเฉพาะของบ้านชาวไทยในภาคใต้เท่านั้น นอกจากนั้นวัดท้ายขอ ยังมีโบราณสถานและโบราณวัตถุควรค่าแก่การศึกษาและเรียนรู้ อาทิ บ่อน้ำโบราณ สระน้ำโบราณ โรงเรือน พระสอรูป หอระฆังที่สวยงาม และมีร่องรอยของท่าเรือโบราณ ซึ่งเคยเป็น ศูนย์กลางการคมนาคม ของชาวเกาะขอม ด้านหลังของวัดท้ายขอเป็นที่ตั้งของ เจาเพชรหรือเจ้าวิหาร ซึ่งประดิษฐานเจดีย์ทรงลังกา ที่งดงาม ควรค่าแก่การช่วยกันอนุรักษ์ไว้สืบไป

กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อ วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2540

วัดท้ายขอ

กุฏิแบบเรือนไทยป็นหยาวัดท้ายขอ

วัดทุ่งขุนหลวง

ตั้งอยู่ที่ ต.หารเทา อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศตะวันตกประมาณ 10 กม.

วัดทุ่งขุนหลวงเป็นวัดเป็นโบราณ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยใด คำว่า “ทุ่งขุนหลวง” มีมานานแล้วว่า เมื่อพระเจ้าศรีธรรมโศกราชเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชได้สร้างพระบรมธาตุเจดีย์ขึ้นที่หาดทรายแก้ว หัวเมืองขึ้นพากันนำทรัพย์สมบัติและผู้คนไปช่วยสร้างพระเจดีย์ด้วย ฝ่ายหัวเมืองปัตตานีได้รวบรวมเงินทองโดยให้ขุนหลวงผู้หนึ่ง ซึ่งพระเจ้าศรีธรรมโศกราชส่งไปรับเงินทองเป็นผู้คุมขบวนสมบัติ ในระหว่างหยุดพักแรม ได้มีโจรบุกรปล้นทรัพย์สินแต่ขุนหลวงได้ขนทรัพย์สินทิ้งลงคลอง พวกโจรจึงไม่ได้ทรัพย์สินอะไร ขุนหลวงได้ขนทรัพย์สินขึ้นมาและให้สร้างวัดขึ้นใกล้ๆ กับคลองให้ชื่อว่า วัดทุ่งขุนหลวง

วัดทุ่งขุนหลวง ตามทำเนียบวัดของอำเภอปากพะยูน

วัดนางเหล้า

ตั้งอยู่ที่ อ.สทิงพระ จ.สงขลา

วัดนางเหล้า

วัดบ่อทรัพย์

สันนิษฐานว่าสร้างประมาณ พ.ศ. 2360 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตั้งอยู่ ม.2 บ.บ่อเตย ต.หัวเขา อ.สิงหนคร จ.สงขลา โบราณสถานภายในวัดบ่อทรัพย์ประกอบด้วยพระอุโบสถ ซึ่งได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2400 กุฏิไม้โบราณ บัวเก็บกระดุก และที่สำคัญคือ บ่อน้ำใหญ่บริเวณด้านหน้าวัดซึ่งเรียกว่า “บ่อซับ” เป็นบ่อน้ำที่ซึมซับลงมาจากภูเขาอันเป็นที่มาของชื่อ “วัดบ่อทรัพย์”

วัดบ่อทรัพย์ ได้รับการขุดแต่งและบูรณะ โดยหน่วยศิลปากรที่ 9 สงขลา กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติเมื่อ พ.ศ. 2535

วัดบ่อทรัพย์

โบราณสถานภายในวัดบ่อทรัพย์

วัดป่อหว้า

ตั้งอยู่ในพื้นที่ อ.ควนเนียง จ.สงขลา

วัดป่อหว้า

วัดบางทิง

ตั้งอยู่เลขที่ 22 บ.บางทิง ม.7 ต.บางเหริ่ง อ.ควนเนียง จ.สงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ มีคลองล้อมวัดสามด้าน รูปที่ดินมีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมปลายแหลม วัดบางทิงสร้างขึ้นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2323 ได้รับราชทินนามวิสุงคามสีมาประมาณ พ.ศ. 2444 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 16 ม. ยาว 25 ม. ผูกพัทธสีมาประมาณ พ.ศ. 2465 มีโบราณสถานที่สำคัญ ดังนี้ อุโบสถ ขนาดกว้าง 10 ม. ยาว 18 ม. ศาลาการเปรียญ ขนาดกว้าง 12 ม. ยาว 23 ม. หอสวดมนต์ ขนาดกว้าง 11 ม. ยาว 16 ม. ทรงไทยโบราณ และพระประธานในอุโบสถ 1 องค์ ที่ศาลาการเปรียญ 1 องค์ และพระพุทธรูปอื่นอีก 5 องค์

พระอุโบสถและลักษณะโบราณสถานของวัดบางทิง

วัดบางเหริยง

ตั้งอยู่เลขที่ 127 ถ.ร.พ.ช. ม.3 ต.บางเหริยง อ.ควนเนียง จ.สงขลา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่ม วัดบางเหริยงสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2310 วัดบางเหริยงได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาประมาณ พ.ศ. 2449 ได้ผูกพัทธสีมาประมาณ พ.ศ. 2458 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 7 ม. ยาว 18 ม.

วัดบางเหริยง มีโบราณสถานต่างๆ ดังนี้ อุโบสถ ขนาดกว้าง 9 ม. ยาว 8 ม. สร้างเมื่อ พ.ศ. 2464 โครงสร้างอุโบสถสร้างด้วยคอนกรีต หน้าบันเป็นรูปนาคราชและลายกนกดอกไม้ ใบไม้ทาสี ชุ่มหน้าต่างเป็นปูนปั้นรูปพระราหูและลายกนก เจดีย์สมัยศรีวิชัย ฐานขนาดกว้าง 3 ม. ยาว 3 ม. สูง 7 ม. ศาลาการเปรียญ ขนาดกว้าง 13 ม. ยาว 38 ม. สร้างเมื่อ พ.ศ. 2499 วิหารน้อย ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังภาพพุทธประวัติ ประดิษฐานรูปเหมือนของพระครูอาจารย์ ใช้เป็นห้องสมุด และหอพักผู้มาเยือนวัด พระประธานในอุโบสถ พระเพลขนาดกว้าง 1.5 ม. สูง 2 ม. เป็นพระพุทธรูปก่ออิฐถือปูน พระพุทธรูปลงรักปิดทอง ชาวบ้าน เรียกว่า “พ่อท่านนางนก” และซากเรือโบราณทำด้วยไม้ตะเคียนทองหลายลำ

พระอุโบสถและลักษณะโบราณสถานของวัดบางเหริยง

วัดป่าลีโลยก่

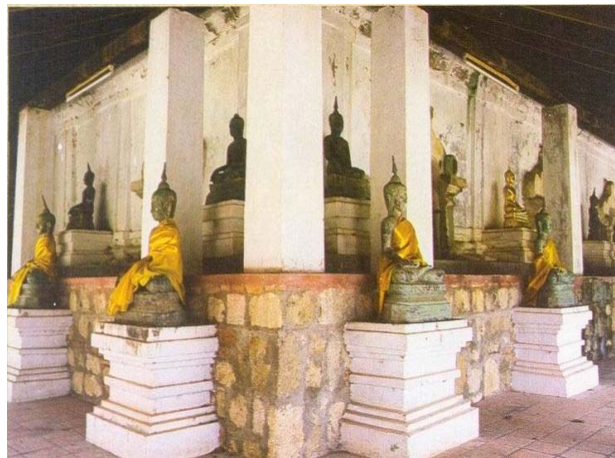
ตั้งอยู่ ม.7 ต.ลำปำ อ.เมือง จ.พัทลุง ชาวบ้านเรียกว่า “วัดป่า” ตามทำเนียบวัดจังหวัดพัทลุงของพระครูอริยสังวร (เอียด) อดีตเจ้าคณะจังหวัดพัทลุงระบุว่าวัดสร้างสมัยอยุธยาตอนปลาย ใน พ.ศ. 2234 ตรงกับสมัยสมเด็จพระเพทราชาแห่งกรุงศรีอยุธยา ต่อมา พ.ศ. 2325 พระมหาช่วยชาวบ้าน บ.น้ำเลือด ต.ท่ามิหรำ อ.เมือง จ.พัทลุง ได้เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ. 2528 พม่ายกกองทัพมาตีเมืองชุมพร เมืองไชยา เมืองนครศรีธรรมราชได้แจ้งเมืองพัทลุง พระมหาช่วยได้ทำเครื่องรางของขลังแจกไพร่พล กรมการเมืองได้ยกกำลังไปด้านพม่าที่ตำบลปันเตไม่ทันได้รับพม่าได้ถอยทัพเสียก่อน พระมหาช่วยมีความชอบ โปรดเกล้าฯ ให้ลาสิกขา เป็นพระยาทุกขราษฎร์ ผู้ช่วยราชการเมืองพัทลุง ภายในวัดมีโบราณสถานที่สำคัญ คือ เจดีย์ก่อด้วยอิฐถือปูนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขาด้านละ 2 ม. สูงประมาณ 6 ม. แบบขอมุมไม้สิบสองมีลวดลายปูนปั้นประดับสวยงาม ฐานมีรูปยักษ์ปูนปั้นแบกด้านละ 5 คน อุโบสถตั้งอยู่ภายในกำแพงแก้วเป็นอุโบสถก่อด้วยอิฐถือปูนเครื่องไม้ ภายในมีพระประธานปูนปั้นปางมารวิชัยจำนวน 4 องค์ ด้านหน้าอุโบสถมีทางเข้า 2 ประตู ระบุว่าประตูมีพระพุทธรูปปูนปั้นปางป่าลีโลยก่ 1 องค์ สองข้างมีรูปสิงห์และช้างหมอบแต่ชำรุดมากแล้วรอบอุโบสถมีใบพัทธสีมา จำหลักหินทรายแดงตั้งอยู่บนฐานก่ออิฐถือปูนจำนวน 8 ใบ แต่ละใบมีลวดลายกนกสวยงามมากแต่ละใบมีลวดลายไม่เหมือนกัน เข้าใจว่าเป็นศิลปสมัยอยุธยาตอนปลายหรือสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

วัดพระเกิด (ดู ชุมชนโบราณบ้านพระเกิด)

วัดพะโคะ

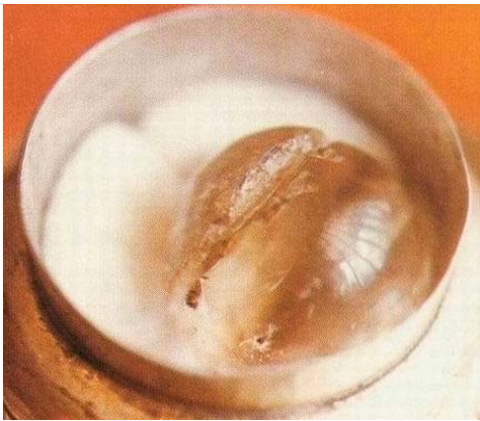
ตั้งอยู่บนเขาพะโคะ หรือพิพัทสิงห์ ม.6 ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา มีลักษณะเป็นภูเขาหินกรวดมน บริเวณใกล้เคียงยังมีภูเขาอีก 3 ลูก ได้แก่ เขาควา เขาผี และเขาน้อย โดยเขาควาอยู่ทางทิศเหนือของเขาพะโคะ เขาผีอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเขาพะโคะ และเขาน้อยอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเขาพะโคะ ในบริเวณดังกล่าวยังเป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณเขาควา เป็นชุมชนโบราณสมัยพุทธศตวรรษที่ 12 – 15 จากจำนวนภูเขาทั้ง 4 ลูก นี้มีภูเขา 2 ลูก ที่ได้พบหลักฐานทางโบราณคดีแล้วคือ เขาพะโคะ (ดู **เขาพะโคะ**) และเขาควา (ดู **ถ้ำขุดเขาควา**) เขาทั้ง 2 ลูก อยู่ห่างกันประมาณ 250 ม.

วัดพะโคะ เป็นวัดเก่าแก่ที่มีบทบาททั้งทางศาสนาและการปกครองในแถบสงขลา มีความสำคัญกล่าวคือเป็นวัดจำพรรษาของ สมเด็จพระพะโคะหรือหลวงพ่อดวงเหยียบน้ำทะเลจืด ซึ่งประชาชนให้ความนับถือเป็นอันมาก เล่ากันว่า “วันหนึ่งมีโจรสลัดแล่นเรือเลียบมาตามฝั่ง เห็นสมเด็จพระพะโคะเดินอยู่มีลักษณะแปลกกว่าคนทั้งหลายจึงใคร่จะลองดี โจรสลัดจอดเรือและจับสมเด็จพระพะโคะไป เมื่อเรือแล่นมาได้สักครู่เกิดเหตุเรือแล่นต่อไปไม่ได้ ต้องจอดอยู่หลายวัน จนในที่สุดน้ำจืดหมดลงโจรสลัดเคืองคร้อน สมเด็จพระพะโคะสงสาร จึงเอาเท้าซ้ายแช่ลงไปในน้ำทะเลเกิดเป็นประกายโชติช่วง น้ำทะเลกลายเป็นน้ำจืด โจรสลัดเกิดความเลื่อมใสศรัทธากราบไหว้ขอขมา และนำสมเด็จพระพะโคะขึ้นฝั่ง ตั้งแต่นั้นมาประชาชนจึงพากันไปกราบไหว้บูชากันเป็นจำนวนมาก” บริเวณวัดมีเนื้อกว้างขวาง มีโบราณสถานที่สำคัญตั้งอยู่บนเขา (สำนักงานศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสงขลา, 2543)

อนุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พะโคะ) และพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ภายในวัด

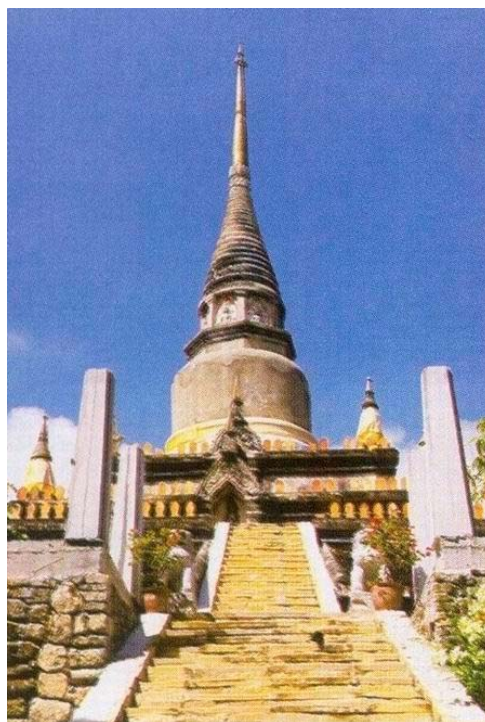
วัดพะโคะ หรือ วัดพระราชนัดดา พงศาสดาเมืองพัทลุงเรียก วัดหลวง เป็นวัดโบราณตั้งแต่สมัยอยุธยา สร้างขึ้นสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (พ.ศ. 2091 - 2111) ในปี พ.ศ. 2141 สมเด็จพระนเรศวรโปรดเกล้าฯ ให้ยกทัพตีเมืองนครศรีธรรมราชทำให้วัดพะโคะได้รับผลกระทบจากสงครามและโจรสลัดมลายู (อุซฆมตะ) ยกทัพเรือมาปล้น 2 ครั้ง เผาทำลายพระมาลิกเจดีย์ วิหารพระพุทธบาท และศาสนสถานในวัดถูกทำลายจำนวนมาก ต่อมาสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (สมเด็จพระพะโคะ) ได้บูรณะ พระมาลิกเจดีย์ สูง 1 เส้น 5 วา (สูงกว่าเดิม 5 วา) ได้ขอพระราชทานวัดถูปัจจจากพระเจ้าปราสาททองเพื่อบูรณะวัดให้คงเดิม เมื่อแล้วเสร็จพระเจ้าปราสาททองจึงได้พระราชทานยอดเจดีย์ซึ่งหล่อด้วยเบญจโลหะยาว 3 วา 3 คืบ วัดพะโคะจึงมีความสำคัญสืบมาจนปัจจุบัน

พระพุทธรูปไสยาสน์หรือพระโคตมะ

วัดพะโคะ มีสิ่งน่าสนใจ คือ พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ สถาปัตยกรรมภาคใต้แบบลังกา สมัยอยุธยาที่บรรจุพระบรมธาตุ พระพุทธรูปไสยาสน์หรือพระโคตมะ ประดิษฐานในพระวิหารด้านทิศเหนือของเจดีย์ รอยพระพุทธรูปบาท อนุสาวรีย์สมเด็จพระราชินีสุทธานุภาพ (พะโคะ) หรือหลวงพ่อทวดปางมฤตคจาริก ภาพเขียนเรื่อง ปรีชาธรรม นันทินัน นันทินาชาดก

กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อ วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528

พระสุวรรณมาลิกเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ

วัดพังกึ่ง

ตั้งอยู่เลขที่ 87 บ.พังกึ่ง ม.1 ต.ชะรัด อ.กงหรา จ.พัทลุง สังกัดพระสงฆ์มหานิกาย ที่ตั้งวัดเป็นที่เนินสูงกว่าพื้นที่โดยรอบ วัดพังกึ่งสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2268 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2484 เขตวิสุงคามสีมาขนาดกว้าง 16 ม. ยาว 28 ม. ได้ผูกพัทธสีมาประมาณ พ.ศ. 2485

วัดพังกึ่ง มีศาสนวัตถุต่างๆ ดังนี้ อุโบสถ ขนาดกว้าง 6 ม. ยาว 16 ม. สร้างเมื่อ พ.ศ. 2500 โครงสร้างแบบคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ ขนาดกว้าง 13 ม. ยาว 28 ม. สร้างเมื่อ พ.ศ. 2485 โครงสร้างทำด้วยไม้ และพระประธานในอุโบสถ พระเพลาแก้ว 1.5 ม.

วัดเพชรมงคล

ตั้งอยู่ที่ ต.บ่อยาง อ.เมือง จ.สงขลา

พระอุโบสถและโบราณสถานภายในวัดเพชรมงคล

วัดโพธิญาณวราราม

ตั้งอยู่ที่ ม.4 ต.ควนขนุน อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง เดิมชาวบ้าน เรียกว่า “วัดควนขนุน” นอกจากนี้ยังเรียกเป็นชื่ออื่นคือ “วัดควนธยาน” และ “คลองวัด” (คงเป็นเพราะทางทิศเหนือของวัดมีลำน้ำไหลผ่าน) เป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยา ปรากฏในหลักฐานในหนังสือกัลปนาวัดหัวเมืองพัทลุง เมื่อ พ.ศ. 2242 ตรงกับสมัยพระเพทราชาแห่งกรุงศรีอยุธยา ระบุว่า “พื้นที่แถบภูเขาของวัดสทังใหญ่ ตำบลหวนโพธิ์ ทางทิศตะวันตกถึงแม่น้ำวัด (คลองวัด) ทางทิศเหนือของวัดควนธยาน” ในสมัยอยุธยาวัดนี้น่าจะขึ้นกับวัดเขียนบางแก้ว ต.จองถนน อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง คณะปาแก้วหัวเมืองพัทลุง ต่อมาสมัยรัตนโกสินทร์วัดถูกปล่อยทิ้งให้รกร้างเวลานาน พื้นที่วัดกลายเป็นกรรมสิทธิ์ของนายนาและนางนัม ส่งแสง

ต่อมาราวสมัยรัชกาลที่ 5 ทั้งสองสามีภรรยาได้ถวายที่ดินให้แก่ พระอธิการคล้าย ทิณโณ อดีตเจ้าอาวาสวัดหวนโพธิ์ ท่านจึงสร้างวัดขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ภายในวัดมีโบราณวัตถุที่น่าสนใจ ดังนี้

พระพุทธรูปหล่อสำริด ขุดพบที่กองซากอิฐหน้าศาลาการเปรียญบรรจุอยู่ในหม้อดินเผาจำนวน 12 องค์ ชาวบ้านเรียกว่า “พระสิบสอง” ต่อมาเหลืออยู่ 7 องค์ ส่วนใหญ่ชำรุด ลักษณะเป็นฝีมือช่างพื้นบ้านสมัยอยุธยา

เรือไม้ตะเคียน ขุดพบในคลองวัด เป็นเรือไม้ขนาดเล็กยาว 3 ม. กว้าง 15 ซม. สำหรับนั่งได้ 1 คน นักวิชาการบางคนสันนิษฐานว่าเป็นเรือสำหรับพระสงฆ์นั่งไปบิณฑบาตรในสมัยโบราณ หรือไม้ก็เป็นเรือใช้เก็บนหรือเรือสะเดาะเคราะห์ก็ได้

วัดโพธิ์ปฐมवास

ตั้งอยู่ที่ ต.บ่อทราย อ.เมือง จ.สงขลา พื้นที่โบราณสถานประมาณ 3 งาน 63 ตร.ว. กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อ วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528

วัดโพธิ์ปฐมवास